

Radim Seltenreich

„ZAKLADATELSKÝ VĚK“: FEDERÁLNÍ SOUDNICTVÍ A ÚSTAVNÍ PROBLEMATIKA V USA NA SKLONKU 18. A V PRVÉ ČTVRTINĚ 19. STOLETÍ

Abstrakt: Autor se ve svém článku zabývá vývojem federálního soudnictví v USA v poslední dekádě 18. a první čtvrtině 19. století. Tuto problematiku se pak snaží především postihnout pod zorným úhlem dramatického ústavního vývoje, který v této době probíhal a v němž se nezdálo, že práve federální soudnictví ocitálo v první linii boje mezi oběma tehdejšími zneprátenými frakcemi americké politiky – federalisty a republikány.

Nad celou touto problematikou se pak pochopitelně neodbytně vznáší i klíčová otázka po tom, kdo bude dohlížet nad tím, zda akty státní moci jsou v souladu s ústavou, či nikoliv. Ačkoli tyto problémy jsou řešeny již na sklonku 18. století – autor v této souvislosti vyzvedává zejména Hamiltonův slavný „esej číslo 78“ z „Listů federalistů“ o soudnictví, či přímo zákon o soudnictví z roku 1789 – za „zakladatelský věk“, kdy obrysy federálního soudnictví, jakož i otázka soudního přezkoumávání ústavnosti nabudou svých pevných tvarů, lze dle něj považovat také (a snad ještě více) první čtvrtinu 19. století. V článku je tak pochopitelně analyzován i klíčový případ americké ústavní historie „Marbury v. Madison“, jakož i tzv. „economical cases“.

Klíčová slova: federální soudnictví, soudní přezkoumávání ústavnosti, zákony o soudnictví, Nejvyšší soud USA, Marbury v. Madison

ÚVOD

Po vydání „Prohlášení nezávislosti“ roku 1776 dochází v USA k postupnému nalézání odpovědi na otázky, které se váží k hledání optimálního modelu ústavního uspořádání nově vzniklého státního útvaru. Tato cesta přitom – jak obecně známo – není nikterak přímočará a je poznamenána i vznikem projektů, které nakonec neosvědčily větší životaschopnost. Zvláště výrazné to bylo zejména v případě „Článků konfederace“ (proslulého „provazu z písku“), které musely být již po krátké době nahrazeny daleko promyšlenějším ústavním dokumentem.

Právě federální ústava Spojených států amerických z roku 1787 je tedy tím textem, který vymezuje základní nastavení amerického ústavního modelu pro příští období a zodpovídá ve svém článku prvním a druhém poměrně podrobně otázky, jež se vztahují k fungování zákonodárné a výkonné moci na federální úrovni. Jinak je tomu ovšem v případě moci soudní, jejíž vymezení je v článku třetím poměrně stručné a neúplné. Hned první oddíl tohoto článku hovoří sice o „Nejvyšším soudu USA“, jehož jurisdikce je pak blíže určena v druhém oddíle, zároveň však dále soustavu federálních soudů blíže neurčuje a omezuje se pouze na konstatování, že moc soudcovská náleží i „nižším soudům, které zřizuje Kongres“.¹

Nad celou touto problematikou se pak pochopitelně neodbytně vznáší i klíčová otázka po tom, kdo bude dohlížet nad tím, zda akty státní moci jsou v souladu s ústavou, či nikoliv. Ačkoli tyto problémy jsou řešeny již na sklonku 18. století – vzpomeňme jen

¹ TINDALL, G. B. – SHI, D. E. *Dějiny států – USA*. Praha: NLN, 1994, s. 796.

Hamiltonův slavný „esej číslo 78“ z „Listů federalistů“ o soudnictví, či přímo zákon o soudnictví z roku 1789 – za „zakladatelský věk“, kdy obrysy federálního soudnictví, jakož i otázka soudního přezkoumávání ústavnosti nabudou svých pevných tvarů, lze považovat také (a snad ještě více) první čtvrtinu 19. století.

Cílem tohoto článku je přiblížit toto období s tím, že důraz je položen právě na formování federální soudní soustavy pod zorným úhlem soudního přezkoumávání ústavnosti. Daná problematika je o to zajímavější, že se odehrává ve vypjaté atmosféře velké ústavní krize vyvolané přijetím některých zákonů v době vlády federalistů během prezidentského období Johna Adamse, krize, jež pak pokračuje i po převzetí moci republikány v čele s Thomasem Jeffersonem roku 1801.

Právě prostor soudní moci je primárně tím kolbištěm, na němž se obě strany utkávají, jak o tom svědčí přijetí zákona o soudnictví roku 1801 nebo impeachment vedený proti Samuelu Chaseovi. Dále sem pochopitelně náleží i klíčový případ americké právní historie „Marbury v. Madison“, který byl posuzován v době, kdy předsednictví „Nejvyššího soudu USA“ náleželo Johnu Marshallovi. Právě dlouhé období, kdy působil ve vedení tohoto soudu, vtisklo jak celému federálnímu soudnictví, tak i fenoménu „judicial review“ jeho nezaměnitelnou pečeť.

Než ale přejdeme k podrobnému vylíčení právě uvedené problematiky, je nutno si připomenout postavení federálního soudnictví a otázku soudního přezkoumávání ústavnosti na sklonku 18. století – v období po ratifikaci federální ústavy v roce 1788.

1. ORGANIZACE FEDERÁLNÍHO SOUDNICTVÍ A OTÁZKA PŘEZKOUMÁVÁNÍ ÚSTAVNOSTI NA SKLONKU 18. STOLETÍ

Jak již uvedeno výše, druhý oddíl třetího článku federální ústavy z roku 1787 hovoří o tom, že moc soudcovská náleží na federální úrovni kromě Nejvyššího soudu USA i „nižším soudům, které zřizuje Kongres“. Tato myšlenka měla přitom své odpůrce – nikterak překvapivě stojící v řadách antifederalistů, kteří se domnívali, že silná federální soudcovská moc se může stát nástrojem případné tyranie. Kongres se přesto v duchu uvedeného „ústavního zmocnění“ rozhodl vytvořit federální soudy s jurisdikcí, jež by jim umožňovala být dostatečně silným nástrojem pro prosazování federálního práva v rámci jednotlivých států Unie.

Zcela konkrétně se právě uvedené realizuje v rámci zákona o soudnictví z roku 1789. Tento zákon kromě Nejvyššího soudu USA (Supreme Court) vytváří na federální úrovni i okresní soudy (District Courts) a obvodní soudy (Circuit Courts). V 11 státech, které do tohoto okamžiku ratifikovaly ústavu, je vytvořeno 13 federálních soudních obvodů (Massachusetts a Virginie měly dva obvody, Severní Karolína a Rhode Island se jako samostatné soudní obvody připojily roku 1790).

Nejvyšší soud USA měl podle zákona o soudnictví z roku 1789 šest členů a byla mu svěřena i určitá původní jurisdikce, ovšem jádrem jeho činnosti mělo být projednávání odvolání od nižších federálních soudů (a v jistých případech také od soudů jednotlivých států). Nemálo významným oprávněním, které mělo přispět k jednotě právního řádu Unie, bylo také oprávnění rozhodovat o tom, zda akty státní moci na úrovni jednotlivých států jsou v souladu s federálním právem, či nikoliv. V této souvislosti vyzvedněme

zejména oddíl 25. zákona, který dává Nejvyššímu soudu USA oprávnění přezkoumávat rozhodnutí státních soudů, pokud se dotýkají federálního práva a zejména federální ústavy. Naopak určitým ústupkem zastáncům silné státní soudní moci byl oddíl 34., který stanovil, že na federálních soudech má být právo jednotlivých států považováno za pravidlo pro rozhodování při procesech založených na common law (pokud tedy samotné federální právo nestanoví výjimečně jinak).²

Pokud se role nižších federálních soudů dotýká, lze říci, že okresní soudy měly méně významnou jurisdikci (v trestním právu například pro případy, kde trest nepřesáhl 30 ran, pokuta sto dolarů a uvěznění šest měsíců), což odpovídalo i skutečnosti, že zde soudil jediný soudce. Snad nejvíce diskutovaným se ovšem stal střední článek zákonem z roku 1789 vytvořené federální soudní soustavy – totiž „obvodní soud“. Obvodní soudy byly vytvořeny tři (Východní, Jižní a Střední), přičemž pod každý byly podřazeny některé ze států Unie tvořící v souhrnu zároveň federální soudní obvody.

Zajímavé přitom je, že tento typ federálního soudu neměl své vlastní soudce, ale při zasedání byl jednou ročně vytvářen soudcem federálního okresního soudu a dvěma soudci Nejvyššího soudu USA. Tato povinnost soudců Nejvyššího soudu USA účastnit se zasedání obvodního soudu („riding on circuit“) byla z jejich pohledu velmi zatěžující a nepopulární, lze ji však chápat (kromě snahy o ušetření na nákladech) i jako ústupek antifederalistům, kteří chtěli, aby si soudci Nejvyššího soudu USA zachovali kontakt s realitou a nevnímali se jako od života odtržená „soudcovská aristokracie“. Další nespokojenost federálních soudců pak vyvolal zákon z března roku 1792, který je pověřil vyřizováním žádostí vdov a siroteků, ačkoliv soudci poukazovali na skutečnost, že tato problematika má „mimosoudní charakter“.³

Lze tak v zásadě říci, že v podstatě hned po vydání zákona o soudnictví z roku 1789 se objevují snahy o jeho reformu směřující především k tomu, aby soudci Nejvyššího soudu USA byli zbaveni dle jejich názoru nadbytečných povinností, které je nemístně zatěžovaly. S předstihem na prvním místě je pak uváděno břemeno „riding on circuit“. Touto problematikou se ostatně zabývá už návrh tehdejšího ministra spravedlnosti Edmunda Randolpha z roku 1790, který právě předpokládá, že soudci Nejvyššího soudu USA budou zbaveni nutnosti působit také na jednotlivých „circuit courts“.

Randolph přitom argumentoval především tím, že soudci Nejvyššího soudu USA by měli být nejvzdělanějšími členy právního stavu své doby a že právě časově náročná povinnost dojíždět na jednání obvodních soudů je od tohoto poslání odvádí. Randolph tak navrhoval, aby to byli výhradně soudci „district courts“, kteří budou vytvářet tyto soudy, přičemž vyloučení měli být z konkrétního rozhodování vždy ti, kteří o věci rozhodovali v nižší instanci, aby se předešlo námitce, že vyřizují odvolání v záležitosti, kterou již sami dříve rozsoudili. Jurisdikce okresních a obvodních federálních soudů přitom měla zůstat v té podobě, kterou jí přisoudil zákon o soudnictví z roku 1789.

Randolphův návrh sice nebyl okamžitě realizován, přihlíželo se však k němu při dalších úvahách o optimálním nastavení federálního soudnictví. Svůj názor v tomto smyslu vyjádřili ostatně i sami soudci Nejvyššího soudu USA, a sice v petici z roku 1792 adresované

² HALL, K. L. – WIECEK, W. M. – FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. Oxford University Press 1991, s. 104–105.

³ SURRENCY, E. C. The Judiciary Act of 1801. *The American Journal of Legal History*. 1958, roč. 2, s. 55–57.

přímo prezidentovi, v níž explicitně upozorňovali, že systém federálního soudnictví vytvořený roku 1789 zákonem o soudnictví má být považován spíše za přechodný nežli za trvalý a že by měl být co nejdříve revidován.

Konkrétně pak soudci zdůraznili, že povinnost účastnit se zasedání obvodních soudů (od New Hampshire po Georgii) je při jejich dalším vytížení v pozici soudců Nejvyššího soudu USA velmi náročná, vyžaduje „robustní zdraví“ a vzdaluje je od jejich rodin. Soudcům se dále také nelíbilo, že soudce okresního soudu, který ve věci rozhodl, je rovněž tím, kdo rozhoduje o svém případném omylu v odvolacím jednání na obvodním soudu. Podle soudců toto rozhodně nepřispívá mezi veřejností k tolik potřebné představě „nestranné justice“.

Kongres se následně skutečně pokusil vyjít soudcům Nejvyššího soudu USA vstříc schválením zákona z roku 1793, který stanovil, že od nynějška se bude zasedání obvodních soudů účastnit kromě soudce okresního federálního soudu už pouze jeden soudce Nejvyššího soudu USA (namísto dosavadních dvou). Ti se přitom měli na příslušných zasedáních federálního obvodního soudu střídat a není bez zajímavosti, že v případě rozdílných názorů mělo být v rozhodnutí tohoto soudu upřednostněno stanovisko soudce okresního soudu. Teprve později bylo upřesněno, že v případě nesouladu mezi soudcem okresního soudu a soudcem Nejvyššího soudu USA, kteří dohromady vytvářeli federální obvodní soud, je možné požádat na žádost jedné ze stran sporu o rozhodnutí přímo Nejvyšší soud USA.

Jakkoliv soudci Nejvyššího soudu USA uvítali, že nyní postačuje už pouze účast jednoho soudce tohoto soudu na zasedání federálního obvodního soudu, i nadále upozorňovali na skutečnost, že konání takového zasedání závisí často jen na zdraví jednoho člověka a že by tomu tak v případě soudu s původní jurisdikcí v řadě federálních záležitostí rozhodně být nemělo. Řada zasedání obvodních soudů kvůli zdravotní indispozici soudce Nejvyššího soudu skutečně odpadla.⁴

Ani na nejvyšší úrovni federálního soudnictví přitom nebyla situace o mnoho utěšenější. Dobře to dokládá už samotný počet projednávaných případů výstižně zrcadlící situaci, v níž se nová a klíčová soudní instituce nacházela. Cesta k prestiži a uznání byla dlouhá a nepochybně ji ztěžovala i nejednotnost členů Nejvyššího soudu USA a jejich zapojení do tehdejší stranické politiky. První zasedání soudu započalo v únoru 1790 a v průběhu následujících tří let zde bylo projednáno pouhých pět případů – za celé období mezi léty 1790 a 1801, kdy se stal předsedou Nejvyššího soudu John Marshall, jich pak bylo jen padesát pět.

O chybějící prestiži ostatně výmluvně svědčí i vztah obou předchozích předsedů k instituci, jíž předsedali (pomineme krátké půlroční období, kdy Nejvyššímu soudu USA předsedal v roce 1795 John Rutledge, který však následně nebyl v tomto úřadu potvrzen Senátem). John Jay zůstal nadále aktivním ve straně federalistů a roku 1795 se vzdává předsednictví Nejvyššího soudu USA, aby se mohl ucházet o post guvernéra státu New York. Oliver Ellsworth je během výkonu svého úřadu jednak nemocen, jednak se spíše věnuje úkolům diplomatické povahy. Když je pak Jay roku 1800 opětovně kandidátem prezidenta Adamse na předsednictví soudu, neskrývá své odmítavé stanovisko –

⁴ SURRENCY, E. C. The Judiciary Act of 1801. *The American Journal of Legal History*. 1958, roč. 2, s. 58–61.

soud podle něj pracuje ve špatně nastaveném systému, který mu neumožňuje získat si důvěru veřejnosti a tolik potřebný respekt politiků a právníků.⁵

Zřejmě nejvýznamnějším rozhodnutím Nejvyššího soudu USA v této úvodní dekádě tak bylo stanovisko v případě *Chisholm v. Georgia* z roku 1793, v němž byl stát Georgie žalován občanem cizího státu. Šlo o náhradu škody vzniklé porušením smlouvy, nicméně stát Georgie se odmítl jednání zúčastnit s tím, že státní suverenity jej vylučuje z možnosti být žalován občanem cizího státu. Ačkoliv Nejvyšší soud USA tuto suverenitu následně nepopřel, zároveň odmítl, že by to muselo nutně znamenat, že stát Georgie nepodléhá jurisdikci federálního soudu, pokud jej občan jiného státu u takového soudu žaluje. Toto pojetí přitom nejspíše ještě vycházelo z dobově silného odporu proti monarchistickému uspořádání, které právě zdůrazňovalo stát jako nezávislého a všemohoucího suveréna.

Rozhodnutí však vyvolalo odpor také na straně dalších států Unie, které se obávaly značného počtu žalob ze strany jednotlivců vůči státům, tak jak k tomu rozhodnutí v případě *Chisholm v. Georgia* otevřelo cestu. Tento odpor nakonec vyústil až do přijetí jedenáctého dodatku federální ústavy v roce 1798, který výslovně stanoví, že „Soudní moc Spojených států nesmí být vykládána v tom smyslu, že se vztahuje na jakýkoli soudní proces rozhodovaný podle obecného práva nebo spravedlnosti, započatý nebo vedený občany jednoho státu proti jinému státu nebo občany nebo poddanými cizího státu“.⁶

Jak patrně, dotkl se Nejvyšší soud USA v uvedeném případě významným způsobem ústavní problematiky a právě posuzování ústavnosti jednotlivých aktů státní moci je dalším důležitým problémem, kterému se už na sklonku 18. století věnuje pozornost a kde se logicky i federální soudní soustavě na čele s Nejvyšším soudem USA připisuje nemalý význam a očekávání.

To je ostatně velmi dobře patrné už v proslulém eseji číslo 78 vzniklém v rámci „Listů federalistů“ z roku 1788, jehož autorem byl Alexander Hamilton a který je věnován právě soudnictví. Připomeňme tedy, že Hamilton zde mimo jiné zdůrazňuje své přesvědčení, že soudnictví bude „*už povahou své funkce pro politická práva systému vždy nejméně nebezpečné, jelikož má nejmenší možnost je ohrožovat či poškozovat. ... soudnictví mečem ani měšcem nevládne, neovládá sílu ani bohatství společnosti a nemůže přijímat žádná účinná rozhodnutí. Můžeme popravdě říci, že nemá sílu ani vůli, ale pouze úsudek, a je posléze nutně závislé na podpoře výkonné moci, aby jeho rozhodnutí vůbec nabylo účinnosti.*“

Z toho pak autor dále vyvozuje, že soudní moc je ze všech tří složek moci nejslabší a že tudíž odtud nemohou být ohroženy „obecné svobody občanů“. Tuto skutečnost konečně Hamilton vidí jako ideální pro fungování ústavního systému „*prostřednictvím soudů, jejichž povinností je prohlásit za neplatné všechny zákony, které odporují zjevnému smyslu Ústavy*“. Následně vyzvedává i význam ústavy jako „základního zákona“ země, jehož výklad nemůže být ponechán na vůli zákonodárců.⁷

Je přitom ovšem nutno podotknout, že tyto Hamiltonovy vývoody nebyly v jeho době všeobecně sdíleny a že jsme naopak svědky politických bojů o to, kdo může ústavu

⁵ WHITE, G. E. *The American Judicial Tradition*. Oxford University Press, 1988, s. 8–10.

⁶ TINDALL, G. B. – SHI, D. E. *Dějiny států – USA*. Praha: NLN, 1994, s. 800.

⁷ HAMILTON, A. – MADISON, J. – JAY, J. *Listy federalistů*. Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci 1994, s. 414–419.

legitimně vykládat a jaký význam jí má být přisuzován. Připomeňme v této souvislosti kupříkladu známý spor o Banku Spojených států z roku 1791, v němž se střetly právě náhledy Hamiltona a Jeffersona, jakož i o dva roky později probíhající rozepře, která se týkala rozsahu mocí prezidenta a v níž byl tentokráte Hamiltonovým protihráčem Madison. V prvním případě, v němž šlo o to, zda založení národní Banky spadá mezi pravomoci Kongresu, tak při interpretaci „necessary and proper clause“ Jefferson hájí „strict construction of the Constitution“, zatímco Hamilton naopak volí „loose construction“. Právě jeho argument spočívající na konstatování, že pokud jsou zvolené prostředky zjevně vztaženy k legitimním cílům a nejsou zakázány žádným specifickým ustanovením ústavy, pak také spadají do rámce národní autority, se nakonec i prosadil. I Jeffersonovo stanovisko ovšem nebylo bez významu – právě zde vidíme kořeny postoje, pro který se později vžil označení „states' rights interpretation of the Constitution“.⁸

Pokud se soudního přezkoumávání ústavnosti dotýká, prvenství nenáleželo Nejvyššímu soudu USA, ale federálnímu obvodnímu soudu v Rhode Islandu. Ten roku 1792 v případě „Champion and Dickason v. Casey“ prohlásil za neústavní zákon uvedeného státu, který dával dlužníku navíc dobu tří let na to, aby zaplatil dluh svým věřitelům. Soud shledal, že se jedná o porušení článku prvního, oddílu desátého ústavy, který mimo jiné stanoví, že žádný stát nesmí přijmout zákon porušující závazky ze smluv. Obdobně v Massachusetts v roce 1794, v Pensylvánii v roce 1795 a Vermontu v roce 1799 se setkáváme s případy, kdy federální obvodní soud prohlásil zákony těchto států za neústavní, aniž by se ozvaly protesty, že tyto soudy nemají k podobnému posuzování oprávnění.⁹

Právem lze tak právě zde spatřovat počátky reálného prosazování „judicial review“ v ústavním systému Spojených států. Přesto je pochopitelně rozdíl mezi prohlášením zákonů jednotlivých států za neústavní a mezi takovýmto zpochybněním zákona vydaného Kongresem. Situaci navíc komplikovala okolnost, že právě federální soudnictví se ocitlo uprostřed zarputilé stranické války, která kupříkladu ovlivnila i odmítnutí kandidatury již zmíněného Johna Rutledge na post předsedy Nejvyššího soudu USA. V jeho případě se jednalo o nominaci prezidenta George Washingtona, která však byla v roce 1795 v Senátu federalisty zablokována poté, co vešlo ve známost, že se Rutledge vyslovil proti Jayově smlouvě směřující k zlepšení vztahů mezi Spojenými státy a Velkou Británií.¹⁰

Vysloveně vyhocenou se situace ovšem pro federální soudnictví stala až v roce 1798, kdy byly přijaty zákony, které umožňovaly vypovědět „nepřátelské cizince“ ze země (prodlužovala se i lhůta potřebná pro nabytí státního občanství) a dále také omezovaly svobodu tisku v tom smyslu, že v podstatě zakazovaly kritiku americké vlády. Klíčový byl v tomto ohledu „zákon o pobuřování“ („The Sedition Act“ – „Act for the Punishment of Certain Crimes“), jenž vlastně proměňoval působení politické opozice v trestný čin.

Reakcí jsou tak rezoluce (států Kentucky a Virginie), které se dokonce vyslovují v tom smyslu, že pokud státy shledají federální zákony neústavními, mohou nařídit jejich anulování. Na druhé straně se ale právě v této souvislosti významně zviditelňují i fede-

⁸ HALL, K. L. – WIECEK, W. M. – FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. Oxford University Press 1991, s. 105–107.

⁹ McDONALD, F. *A Constitutional History of the United States*. New York, 1982, s. 48–50.

¹⁰ GOFF, J. S. The Rejection of United States Supreme Court Appointments. *The American Journal of Legal History*, 1961, roč. 5, s. 357–358.

rální soudy, před kterými se projednávají případy vzniklé v souvislosti s porušením ustanovení zákona o pobuřování a které také vynášejí příslušné tresty. V některých z nich („United States v. Thomas Cooper“ nebo „United States v. James Thompson Callender“) sehrál významnou roli soudce Samuel Chase, který při projednávání těchto případů neskrýval svou podporu současné federální vlády a v tomto duchu také dával instrukce porotě rozhodující o vině obžalovaných. Právě toto jeho jednání v nemalé míře přispělo k tomu, že je právě proti němu veden impeachment mající za cíl jeho odvolání z úřadu soudce Nejvyššího soudu USA. Není přitom bez zajímavosti, že v druhém z uvedených případů obhajoba dokonce navrhovala, aby porota zvažila nejen fakta případu, ale i právo v něm aplikované, a posoudila tak vlastně i ústavnost „zákonu o pobuřování“. Nepřekvapí ovšem, že právě toto soudce Chase striktně odmítá s tím, že by to znamenalo naprostý rozvrat ústavního uspořádání Spojených států.¹¹

Jak obecně známo, obrat v nastalé ústavní krizi znamenaly volby, které se konaly roku 1800 a v nichž zvítězila republikánská opozice vedená Thomasem Jeffersonem. Právě federální soudnictví se tak mělo stát poslední baštou federalistů, kteří do jeho řad jednak jmenují své stoupence a jednak se snaží jeho strukturu vymezit novým „zákonem o soudnictví“ přijatým roku 1801 ještě před předáním moci dosavadní opozici. Skutečně je to právě oblast federálního soudnictví nerozlučně spjatá s otázkou legitimacy „judicial review“, kde se tak koncentruje dynamika amerického politického vývoje na počátku 19. století a kterému je o to více zapotřebí věnovat pozornost.

2. ORGANIZACE FEDERÁLNÍHO SOUDNICTVÍ A OTÁZKA PŘEZKOUMÁVÁNÍ ÚSTAVNOSTI V PRVÉ ČTVRTINĚ 19. STOLETÍ

Jak již řečeno, zákon o soudnictví z roku 1789 nebyl z vícera důvodů uspokojivý a o jeho nahrazení novou právní úpravou se diskutovalo v podstatě už od jeho přijetí. Ta, která jej roku 1801 nahradila, však vznikla v atmosféře vyhraněných stranických rozporů, což se nakonec muselo neodvolatelně projevit na jejím osudu. Samotný zákon byl přitom podepsán prezidentem Johnem Adamsem až 13. února roku 1801, tedy krátce před skončením jeho volebního období. Ještě o týden později pak byla tímto prezidentem jmenována většina soudců federálních obvodních soudů.

Právě vytvoření úřadů stálých soudců na této úrovni federálního soudnictví bylo přitom nejvýznamnějším reformním opatřením zmíněného zákona. Soudci Nejvyššího soudu USA byli zbaveni jimi tolik a opakovaně kritizovaného břemene spočívajícího v nutnosti dojíždět na zasedání těchto soudů, které se nyní měly jednoznačně stát právě tím článkem federální soudní soustavy, na němž především budou probíhat jednotlivé soudní procesy.

Jinak také tento zákon snížil počet členů Nejvyššího soudu USA ze šesti na pět (předseda soudu a čtyři přísedící soudci) s tím, že jeho zasedání se budou konat dvakrát ročně (v červnu a prosinci). Samotných federálních obvodních soudů bylo nyní šest a sestávaly vždy ze tří soudců, z nichž jeden soudu předsedal. Vlastní jurisdikce těchto soudů se

¹¹ PRESSER, S. B. – ZAINALDIN, J. S. *Law and Jurisprudence in American History (Cases and Materials)*. St. Paul, West Publishing Company, 1989, s. 203–219.

přítom změnila jen nepatrně. Konečně na úrovni okresních federálních soudů (District Courts) byly vytvořeny zákonem o soudnictví z roku 1801 čtyři nové soudy, aniž by došlo ve srovnání se zákonem o soudnictví z roku 1789 ke změně jejich jurisdikce.¹²

Jakkoliv zákon o soudnictví z roku 1801 není svým zněním primárně „stranický“ – požadavky na vytvoření stálých federálních obvodních soudů se objevovaly už dříve a do značné míry nezávisle na politické příslušnosti – výrazně „stranický rozměr“ mu dodal způsob obsazování míst soudců na nově vytvořených federálních obvodních soudech. Dosazení na ně totiž byli stoupenci ve volbách poražených federalistů, jimž z úřadu odcházející prezident John Adams podepisoval jmenovací dekrety ještě v posledních dnech výkonu svého mandátu (některá jmenování byla uskutečněna dokonce až 3. 3. 1801 – v samotném závěrečném dnu jeho prezidentského úřadu). Na tuto skutečnost ostatně naráží i pojmenování, jehož se díky tomuto zákonu o soudnictví z roku 1801 dostalo – „Midnight Judges Act“.

Právě skutečnost „půlnočních soudců“ jmenovaných v posledních dnech Adamsova úřadu se stává hlavním důvodem k tažení nově vládnoucích republikánů proti tomuto zákonu. Skutečně už v dubnu 1802 je zákon z roku 1801 nahrazen novým zákonem o soudnictví, který opětovně zvýšil počet členů Nejvyššího soudu USA z pěti na šest a především navrátil stav na úrovni federálních obvodních soudů zpět k úpravě z roku 1789. V praxi to znamenalo, že se jednání těchto soudů opět museli účastnit soudci Nejvyššího soudu USA a že tak vlastně byly zrušeny úřady soudců, kteří do nich byli doživotně jmenováni a mohli být formálně odvoláni jen cestou impeachmentu.¹³

Tím zcela zásadním ovšem byla v uvedeném období skutečnost, že roku 1801 byl předsedou Nejvyššího soudu USA jmenován John Marshall. Jeho dosavadní politická kariéra přitom rozhodně nebyla vedena ve znamení nadstranickosti. Marshall byl vůdcem federalistů ve Virginii a od roku 1799 tuto stranu reprezentoval i v dolní komoře Kongresu – ve Sněmovně reprezentantů. Do nejvyšších pater moci se pak dostává roku 1800, kdy ve vládě Johna Adamse zaujímá pozici „Secretary of State“. Adams pak Marshalla na konci ledna roku 1801, poté co jím již dříve vykonávanou funkci předsedy Nejvyššího soudu USA odmítl John Jay, jmenoval právě do tohoto úřadu. John Marshall se své funkce ujal 4. února 1801, a není bez zajímavosti, že po dobu jednoho měsíce (do skončení výkonu mandátu prezidenta Johna Adamse) zasedal také ve vládě.

Před Marshallem přitom stál nelehký a zároveň pro mladou americkou demokracii zcela zásadní úkol. Měl pozvednout prestiž Nejvyššího soudu USA, která se zatím nacházela mezi laickou i odbornou veřejností na velmi nízkém stupni – v neposlední řadě jako důsledek zatažení soudu do stranických rozepří, přičemž takto bylo jistě možno interpretovat i samotné jmenování Marshalla do čela této instituce.

Lze přitom konstatovat, že Marshall měl mimo svou politickou kariéru za sebou i dráhu právníka, která se započala roku 1780 šestitýdenním studiem práva na „William and Mary College“ a dále pokračovala výkonem advokátské a později i soudcovské profese ve Virginii. Marshall během této doby proslul schopností originálně formulovat své názory vycházející nezřídka spíše než z konkrétních precedentů z obecných principů práva a schopností nazřít problém v širších souvislostech. Právě tato jeho kvalita opírající se

¹² SURRENCY, E. C. The Judiciary Act of 1801. *The American Journal of Legal History*. 1958, roč. 2, s. 62–63.

¹³ SURRENCY, E. C. The Judiciary Act of 1801. *The American Journal of Legal History*. 1958, roč. 2, s. 64–65.

v poslední instanci o přesvědčení, že lidem náleží určitá nezczizitelná přirozená práva, jej pak mimo jiné učinila tak významnou postavou na Nejvyšším soudu USA.

Marshall vyznával názor, že precedent nemá být zejména v ústavní oblasti autoritou „sám o sobě“, ale proto, že zrcadlí některé základní principy americké vlády. V tomto smyslu pak ostatně nahlížel i roli samotného amerického federálního soudnictví, které mělo být pochopitelně především nezávislé, a v této své kvalitě tedy také schopné rozhodnout, zda akty státní moci jsou v souladu s ústavou, či nikoliv. Přitom ovšem ani nepopíral, že takovéto rozhodování má i politický rozměr a že v této rovině lze často právo a politiku jen stěží oddělit.¹⁴

Samozeřejmě nelze opomenout ani vliv dalších významných amerických soudců na právní kulturu této doby. Tito působili zejména na nejvyšších soudech jednotlivých států (tak zejména James Kent v New Yorku nebo Lemuel Shaw v Massachusetts) a byli svým politickým přesvědčením často taktéž federalisty, zdaleka největší vliv ovšem pochopitelně už s ohledem na své postavení a délku svého předsednictví na Nejvyšším soudu USA (až do roku 1835) vykonával John Marshall. Právě jemu se totiž podařilo vytvořit ze soudnictví opravdu nezávislou a vedle legislativy a exekutivy rovnocennou třetí větev státní moci ve Spojených státech.

To pak neodmyslitelně souvisí samozřejmě i s prestiží, kterou dodal Nejvyššímu soudu USA a která se odvozuje už od slavného a klíčového případu *Marbury v. Madison* projednávaného roku 1803. Jakkoliv je tento případ „notoricky známý“ a mnohokrát zhodnocený, je ho nutno v kontextu tohoto pojednání alespoň stručně připomenout, neboť je to trvalý monument, kolem něhož prostě nevede žádná „vedlejší cesta“.

Připomeňme tedy, že se případ dotýká již zmiňované skutečnosti „půlnočních jmenování“, které se netýkalo jen federálních obvodních soudců, ale i soudců smírčích soudů. Těch bylo jmenováno čtyřicet dva, přičemž ovšem v některých případech nebylo jmenování odesláno před předáním prezidentského úřadu Adamsem Jeffersonovi. Ten pak tato jmenování považoval za neplatná už právě proto, že nebyla doručena. Sám je ovšem nechat doručovat nehodlal a v tomto duchu instruoval i Jamese Madisona, který byl nyní za tyto záležitosti zodpovědný.

Tato skutečnost se mimo jiné dotkla i Williama Marburyho, kterého odstupující prezident Adams jmenoval smírčím soudcem v Kolumbijském okrese. Právě ten nyní vznáší u Nejvyššího soudu USA žalobu proti Madisonovi, kterou opírá o znění zákona o soudnictví z roku 1789, jenž právě tomuto soudu světil „writ of mandamus“, tedy soudní příkaz, jímž může mimo jiné přikázat federálnímu úředníkovi provedení činnosti, kterou v rozporu s právním řádem země odepřel.

John Marshall jako předseda Nejvyššího soudu USA se ujal vypracování rozhodnutí, přičemž čelil velmi obtížné situaci. Bylo totiž zřejmé, že situace směřuje ke konfrontaci s exekutivou na čele s Jeffersonem, přičemž tato konfrontace by mohla mít pro budoucí prestiž soudu fatální důsledky. Reálně totiž hrozilo, že v případě vydání příslušného writu tento bude exekutivou ignorován a do budoucna tak vznikne neblahý precedent, z jehož stínu již Nejvyšší soud USA nevystoupí.

Jak známo, Marshallovi se za těchto okolností povedl „husarský kousek“, jímž se nejen vyhnul obávané konfrontaci s výkonnou mocí, ale i zásadním způsobem posílil prestiž

¹⁴ WHITE, G. E. *The American Judicial Tradition*. Oxford University Press, 1988, s. 10–34.

instituce, jíž předsedal. Ještě předtím však podpořil Marburyho nárok na jmenování smírčím soudcem, když prohlásil, že má nárok na toto jmenování a také mu náleží právní prostředky ke zjednání nápravy. Pouze na otázku, zda mu má tuto nápravu zjednat „writ of mandamus“ vydaný Nejvyšším soudem USA, odpovídá Marshall záporně.

Tím důvodem je pak skutečnost, že příslušné ustanovení třináctého odstavce zákona o soudnictví z roku 1789 je protiústavní, neboť odporuje té části druhého oddílu třetího článku ústavy, která stanoví, že Nejvyšší soud USA má původní jurisdikci pouze v případech „*týkajících se vyslanců, konzulů nebo jiných zástupců Unie a také tehdy, vystupuje-li stát jako jedna ze stran*“. „Marshallův soud“ tak poprvé v historii prohlásil za neústavní zákon vydaný Kongresem, a to paradoxně právě takové jeho ustanovení, které rozšiřovalo původní jurisdikci Nejvyššího soudu USA.

Celý případ pochopitelně nesmírně podpořil doktrínu „judicial review“, která se objevovala již dříve, nikdy však doposud na této úrovni a v takové závažnosti. Marshall přímo ve svém rozhodnutí říká, že „*soudní moc je nepochybně oprávněna a povinována říci, co je zákon. Ti, kteří uplatňují pravidlo v jednotlivých sporech, nezbytně musejí toto pravidlo vykládat a objasňovat. Jestliže si dva zákony protiřečí, musejí soudy rozhodnout o působnosti každého z nich*.“ V případě rozporu mezi zákonem a ústavou pak pochopitelně musí mít navrch ústava, která je „*nadřazena jakémukoli běžnému legislativnímu počínání*“.¹⁵

Prezident Jefferson, přestože vlastně nebyl na základě tohoto rozhodnutí nucen doručit Marburymu jeho jmenovací dekret, nebyl s vyjádřením soudu spokojen. Ve své reakci zdůraznil, že i kdyby soud měl oprávnění vydat „writ of mandamus“, nebyl by povinen jej uposlechnout. Především se však vyslovil proti samotnému soudnímu přezkoumávání ústavnosti, jež podle něj činilo z ústavy vosk, který si soudci mohou tvarovat dle vlastní libosti a představ. Přesto se „judicial review“ jako přesvědčení, že nikdo (ani prezident či Kongres) nesmí porušovat psanou ústavu a že především Nejvyšší soud USA je oprávněn toto posoudit, prosazuje v právním řádu země. Tato skutečnost je pak zajímavá i proto, že sám Marshall již nikdy během svého dlouhého předsednictví Nejvyššího soudu USA žádný další zákon Kongresu za neústavní neprohlásil a že se tak ze strany tohoto soudu stalo až více než o půl století později v jiném zásadním případě americké ústavní historie *Dred Scott v. Sandford* z roku 1857.

V dosavadním výkladu jsme tak viděli, že federální soudnictví a otázka soudního přezkoumávání ústavnosti se dostaly do samotného centra ústavní krize na přelomu 18. a 19. století, jež doprovázela proces vystředání federalistické vlády dosavadní republikánskou opozicí. Tento proces – jak již naznačeno dříve – se vyznačoval mimo jiné i kriminalizací opozice v případech, které se vztahovaly k zákonu o pobuřování z roku 1798. Právě v těchto případech neblaze proslul z pohledu republikánů i soudce Samuel Chase, který se tak po převzetí moci republikány stal terčem, jehož zásah měl v konečných důsledcích oslabit význam federálního soudnictví a Nejvyššího soudu USA zvlášť.

I tento případ představuje nemálo významný kamínek do mozaiky dramatického vývoje federálního soudnictví v námi sledované „zakladatelské epoše“. Již roku 1804 mu přitom předcházel impeachment vedený proti Johnu Pickeringovi, soudci federálního okresního soudu z New Hampshire, který měl být zbaven svého úřadu pro opilství

¹⁵ GUNTHER, G. *Constitutional Law*. New York, The Foundation Press, 1991, s. 2–12.

a šílenství, což se nakonec díky hlasování Senátu z 12. 3. 1804 skutečně stalo. Téhož dne pak na naléhání prezidenta Jeffersona vznesla Sněmovna reprezentantů návrh na impeachment proti soudci Nejvyššího soudu USA Samuelu Chaseovi.¹⁶

Chase byl přítom v jistém ohledu zástupným terčem vládnoucích republikánů za Johna Marshalla, který byl ovšem s ohledem na své diplomatické chování a prestiž, jíž se těšil, jen stěží napadnutelný. To v případě Samuela Chase neplatilo – tento stoupenec federalistů proslul svým bouřlivým temperamentem a otevřeně stranickým vystupováním, jemuž se také připisovaly rozsudky, které vynesl v případech týkajících se zákona o pobuřování z roku 1798 (právě tyto se tak staly i významnou součástí proti němu vznášených obvinění).

V době impeachmentu měl přítom Chase, narozený roku 1741, za sebou už dlouhou politickou a právní kariéru, která se po většinu času odehrávala v jeho rodném Marylandu. Právě zde se už ve věku dvaceti let stává členem místní bar association a o pouhé tři roky později i zastupitelem v místním koloniálním zákonodárném shromáždění, kde se později projevil jako přesvědčený a rozhodný stoupenec nezávislosti kolonií (jeho podpis jako zástupce Marylandu lze ostatně najít i na Prohlášení nezávislosti). Později Chase působí jako soudce v Baltimoru a v lednu roku 1796 je jmenován Georgem Washingtonem (v neposlední řadě i díky politické podpoře, kterou mu vždy poskytoval) soudcem Nejvyššího soudu USA – při jednomyslném schválení této nominace Senátem.¹⁷

Jak již ale uvedeno výše, ani soudcovské kvality Samuela Chase (které kupříkladu významně oceňoval sám Marshall) nakonec nezabránilly tomu, aby právě tento soudce nakonec nebyl vybrán – coby nejsnadněji napadnutelný člen Nejvyššího soudu USA – za předmět impeachmentu. Některé důvody Chaseovy „zranitelnosti“ byly již naznačeny. Onou příslovečnou poslední kapkou, která vzbudila Jeffersonovu nelibost natolik, že podnikl zahájení celého procesu, jehož cílem bylo odvolání Chase z úřadu soudce Nejvyššího soudce USA, bylo pověření ze strany tohoto soudce adresované roku 1803 baltimorské „velké porotě“, v němž se dopustil některých nediplomatických a jen špatně maskovaných útoků právě na osobu prezidenta (tento jeho projev byl následně publikován i v baltimorských novinách). Chase ve své řeči totiž napadal ty, kdo formulovali věty obsažené v Prohlášení nezávislosti a přítom svými reformami doslova otřáslí nezávislostí federálního soudnictví.¹⁸

Právě o ně pak v impeachmentu proti Samuelu Chaseovi z let 1804–1805 skutečně šlo. Asi lze z tohoto pohledu jen stěží docenit dalekosáhlý význam faktu, že Chase byl Senátem zproštěn obvinění ve všech bodech obžaloby. V případě, v němž šlo o nerozlučný propletenec práva a politiky, se tak impeachment stává neúčinnou politickou zbraní, jíž není možno útočit na nepohodlné soudce. Co více, případ se stává zřejmým precedentem do budoucna, přičemž následky opačného rozhodnutí by zcela zjevně byly nezměrné a významně by do budoucna destabilizovaly americkou demokracii.

¹⁶ McDONALD, F. A *Constitutional History of the United States*. New York, 1982, s. 59–60.

¹⁷ LILLICH, R. B. The Chase Impeachment. *The American Journal of Legal History*. 1960, roč. 4, s. 51–53.

¹⁸ Zde Chase narážel zejména na odvolání zákona o soudnictví z roku 1801 ze strany republikánů a také na skutečnost, že Nejvyšší soud USA následně déle než rok nezasedal. Blíže viz PRESSER, S. B. – ZAINALDIN, J. S. *Law and Jurisprudence in American History (Cases and Materials)*. St. Paul, West Publishing Company, 1989, s. 223–226.

Právě proto je nutno se alespoň krátce zastavit u samotného pojmu „impeachment“, kterým by mohli být zbaveni svých funkcí mimo jiné i federální soudci, „budou-li obžalováni a usvědčeni z velezrady, úplatkářství nebo z jiných těžkých zločinů a trestných činů“. Tak alespoň stanoví článek druhý oddíl čtvrtý federální ústavy, přičemž článek první oddíl třetí téhož dokumentu uvádí, že „pouze Senát má pravomoc rozhodovat o všech návrzích na zbavení úřadu“ a také že „nikdo nemůže být odsouzen bez souhlasu dvou třetin přítomných senátorů“.¹⁹

Je přitom zřejmé, že formulace „jiné těžké zločiny a trestné činy“ nechává otevřený poměrně široký prostor pro interpretaci, která se v pojetí republikánů ve snaze účinně postihnout Samuela Chase rozšiřuje i na termín „maladministration“, tedy v podstatě na pouhý špatný výkon úřadu. Právě k tomuto fenoménu se ostatně konkrétní „articles of impeachment“ v tomto případě také především vztahují, což pochopitelně vyvolalo nemalou nelibost federalistů, kteří se snažili držet daleko striktnějšího výkladu ústavy, podle něhož prohřešek, který je „impeachable“ (a směřuje k odvolání z úřadu), musí být také „indictable“ (tedy žalovatelný v trestním právu). Jedině tak lze totiž plně vzdálit politiku od střídání výkonu práva.

Při stručném pohledu na již zmiňované „articles of impeachment“ je tak skutečně zřejmé, že Chase v nich byl viněn primárně ze „špatného chování“ („misconduct“ – toto slovo se přímo objevuje ve formulaci dotčených článků) v souvislosti s posuzováním případů dotýkajících se zákona o pobuřování z roku 1798 (zejména pak případu United States v. James Thompson Callender projednávaného roku 1800). Konkrétně je mu například vyčítáno, že odmítl provést výslech svědka, že se choval hrubě k obhájci obžalovaného a přerušoval jej při jeho výkladu apod. Jako poslední z osmi článků impeachmentu pak bylo uvedeno jeho již zmiňované pověření pro baltimorskou velkou porotu z roku 1803, které celý proces uvedlo v chod.²⁰

Z uvedeného je tak opravdu velmi dobře patrné, že argumenty obžaloby předestřené v „articles of impeachment“ byly zvoleny velmi účelově a že pokud by byly bývaly akceptovány, otevírala by se do budoucna velmi schůdná cesta pro odvolání soudců pokaždé, když by se znelíbili vládnoucí moci. Rozhodně tedy není nadsázkou, řekneme-li, že v tomto případě nebylo v sázce nic menšího než nezávislost soudcovské moci v americké demokracii.

Tuto skutečnost musíme mít stále na mysli, chceme-li popsat průběh impeachmentu vedeného proti Samuelu Chaseovi roku 1805 v Senátu. Tomu z titulu svého viceprezidentského úřadu předsedal Aaron Burr, který dle popisu svědků vykonával svůj úřad korektně a nestranně. Méně kladně je pak vnímáno vedení obžaloby ze strany Johna Randolpha, které si vysloužilo v dobovém pohledu označení jako neprofesionální či přímo diletantské. Již jeho úvodní vystoupení je označeno za velmi slabé, když Randolph nedokázal právnicky přesně formulovat své nazírání na impeachment a omezil se především jen na konkrétní články obžaloby vznesené proti Samuelu Chaseovi, z nichž usuzoval na nebezpečí „soudcovské tyranie“, kterému je nutno zamezit.²¹

¹⁹ TINDALL, G. B. – SHI, D. E. *Dějiny států – USA*. Praha: NLN, 1994, s. 793.

²⁰ LILLICH, R. B. The Chase Impeachment. *The American Journal of Legal History*. 1960, roč. 4, s. 54–59.

²¹ Dobové hodnocení hovoří přímo až „o ani ne třetířadých argumentech“, které Randolph snesl. Viz LILLICH, R. B. The Chase Impeachment. *The American Journal of Legal History*. 1960, roč. 4, s. 65.

Na straně obhajoby lze naopak nalézt vícero zdatných právníků, kteří velmi obratně předkládali své argumenty napadající především samotný koncept impeachmentu vzneseného proti Chaseovi. Ten se přitom již před započítím projednávání svého případu písemně vyjádřil k obviněním vzneseným proti němu v článcích impeachmentu s tím, že neshledává, že by se zpronevěřil svým povinnostem soudce.²²

Především slabost celkové konstrukce impeachmentu vzneseného proti Chaseovi, která se na straně republikánů výrazně odchýlila od jeho věrohodné právníkové interpretace, pak způsobila, že při hlasování žádný článek impeachmentu nezískal v Senátu potřebnou dvoutřetinovou podporu. Po asi měsíc trvajícím projednávání případu byl tak Samuel Chase zbaven obvinění ve všech vznesených bodech impeachmentu. Jak již řečeno výše, tento neúspěch byl velmi důležitým precedentem do budoucna a zabránil zneužívání impeachmentu jako politické zbraně proti soudní moci – nezávislost této větve státní moci byla naopak velmi významně posílena.²³

To se pak promítlo i do postavení federálního soudnictví jako celku a Nejvyššího soudu USA zvláště. Ten – jak již uvedeno výše – se významně profiloval v otázce judicial review, a to nejvýznamněji v případě *Marbury v. Madison* z roku 1803, kdy prohlásil za neústavní zákon Kongresu. Stejně tak lze ale připomenout i rozhodnutí v případech, kdy si z jeho strany toto označení vysloužily zákony jednotlivých států Unie (*Ware v. Hylton* z roku 1796, *Calder v. Bull* z roku 1798 či později *Fletcher v. Peck* z roku 1810). Zapomenout by se však nemělo ani na dva nejvýznamnější tzv. „*economical cases*“ z období Marshallova předsednictví soudu – *McCulloch v. Maryland* z roku 1819 a *Gibbons v. Ogden* z roku 1824.

Právě ony totiž velmi dobře odrážejí snahu Nejvyššího soudu USA o posílení federální moci i v ekonomické oblasti. V prvním případě šlo o to, že stát Maryland zdanil Banku Spojených států, což Nejvyšší soud USA odmítl s odůvodněním, že „*pravomoc zdaňovat v sobě zahrnuje pravomoc ničit*“. Zároveň se přitom vyslovil k už dříve probíhajícímu sporu o to, zda založení Banky patří mezi pravomoci Kongresu ve smyslu „*necessary and proper clause*“ (článek první oddíl osmý ústavy). Tím, že se soud vyslovil v této námi již dříve zmiňované otázce kladně, tak zároveň podpořil výklad ústavy, podle něhož Kongres může učinit vše, co ústava výslovně nezakazuje, a podpořil tím logicky i rozsáhlejší federální zákonodárství, jež bylo tolik zásadní pro účinnější fungování Unie.²⁴

O totéž pak šlo – byť v poněkud jiném pohledu – i v druhém z uvedených případů *Gibbons v. Ogden* z roku 1824. Zde se jednalo z ústavního hlediska především o výklad „*commerce clause*“ obsažené taktéž v článku prvním oddíle osmém federální ústavy. Vlastní problém spočíval v tom, že stát New York udělil paroplavební společnosti monopol na přepravu cestujících mezi New Yorkem a New Jersey, což Nejvyšší soud USA shledal jako neslučitelné s federálními pravomocemi ohledně regulace obchodu. Soud na čele s Marshallem, který opět formuloval jeho rozhodnutí, se zasadil o široký výklad

²² Blíže viz PRESSER, S. B. – ZAINALDIN, J. S. *Law and Jurisprudence in American History (Cases and Materials)*. St. Paul, West Publishing Company, 1989, 231–241.

²³ Přímou se tak hovořilo o veřejné blamáži vládnoucích republikánů, kterou pro ně impeachment znamenal. Slovy jednoho z nich – „*nebesa nedopusťte, abychom viděli ještě jeden takový impeachment*“. Viz LILLICH, R. B. *The Chase Impeachment. The American Journal of Legal History*. 1960, roč. 4, s. 70.

²⁴ HALL, K. L. – WIECEK, W. M. – FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. Oxford University Press 1991, s. 126–132.

pojmu „obchod“, jehož regulace ze strany Kongresu se nemůže zastavit na hranicích jednotlivých států.²⁵

Lze tak říci, že právě v těchto případech se soud významně přiklonil k širšímu výkladu federálních pravomocí, a tím i podpořil růst federální ekonomiky a další srůstání států Unie do pevnějšího celku vůbec. Tuto zásluhu Nejvyššího soudu USA lze přitom jen stěží docenit – srovnatelně aktivisticky si pak bude počínat zřejmě až v druhé polovině 20. století v souvislosti s hnutím za občanská práva, kde podobně pozitivním způsobem otevřel cestu dalšího ústavního vývoje země.

3. ZÁVĚREM

Z uvedeného poměrně zřejmě vyplývá dramatická dimenze amerického ústavního vývoje zejména v období let 1798–1805, kdy se právě federální soudnictví nezdědka ocitá v první linii rozhořčeného boje mezi tehdy zneprátelenými frakcemi americké politiky – federalisty a republikány. O to více lze ocenit, že právě v tomto období dochází i k tak nosnému rozhodnutí Nejvyššího soudu USA, jaké bylo formulováno v případě *Marbury v. Madison* roku 1803 – především právo tohoto soudu na soudní přezkum ústavnosti jednotlivých aktů státní moci se tak stává trvalou součástí americké právní kultury.

Toto rozhodnutí by nám však nemělo ani zakrýt mnohé další důležité procesy, které se v poněkud širěji vymezeném období sklonku 18. století a první čtvrtiny 19. století při formování amerického ústavního práva odehrály a v nichž mělo federální soudnictví opět klíčovou roli, ať už se jednalo o hledání trvalého uspořádání samotného tohoto soudnictví, nebo o boj o jeho nezávislost na dalších složkách státní moci. Právě úspěšné vybojování tohoto zápasu se pak stalo neodmyslitelným předpokladem dalšího prospívání celého amerického politického systému.

doc. JUDr. Radim Seltenreich

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

---

²⁵ HALL, K. L. – WIECEK, W. M. – FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. Oxford University Press 1991, s. 121–125.

Radim Seltenreich

“The Founding Age”: The Federal Judiciary and Constitutional Issues in the USA in the Late 18th and in the First Quarter of the 19th Century

Abstract: The author deals with the development of the federal judiciary in the United States in the last decade of the 18th and the first quarter of the 19th century, from the perspective of the dramatic constitutional developments that took place at that time and which often positioned federal judiciary in the front line of the battle between the two then warring factions of American politics – the Federalists and Republicans.

This, of course, insistently raises the vital question of who supervises whether the acts of state are in accordance with the Constitution or not. Although these problems are dealt with in the late 18th century – the author in this context, especially highlights Hamilton's famous “Essay No. 78” from the “Federalists Papers”, or even the Judiciary Act of 1789. The author concludes that the “founding Age”, which lays down the principles of federal judiciary, as well as the question of judicial review of constitutionality, and when they take their solid forms, can also be considered (and perhaps even more) to be the first quarter of the 19th century. The article obviously analyzed the key case of the U.S. constitutional history “Marbury v. Madison” and the “economical cases”.

Key words: federal judiciary, judicial review of constitutionality, laws on the judiciary, U.S. Supreme Court, Marbury v. Madison